

Les festes culturals en els centres educatius de Barcelona

_estudi

Associacions Federades de Famílies d'Alumnes de Catalunya (aFFaC), setembre 2021.

ÍNDEX

1. Introducció.....	Pàg. 4
2. Anàlisi de les festivitats que se celebren en els centres educatius de Barcelona.....	Pàg. 7
2.1. Metodologia.....	Pàg. 7
2.2. Resultats.....	Pàg. 9
2.3. Contextualització dels resultats de les enquestes amb indicadors socioeconòmics.....	Pàg. 18
2.4. Conclusions.....	Pàg. 25
3. Les festivitats que celebren diferents entitats de comunitats minoritzades de la ciutat de Barcelona i la seva relació amb els centres educatius.....	Pàg. 27
3.1. Metodologia.....	Pàg. 27
3.2. Resultats.....	Pàg. 28
3.3. Conclusions.....	Pàg. 31
4. Propostes i bones pràctiques.....	Pàg. 32
4.1. Trajectòria de l'escola Octavio Paz: Com un projecte educatiu de centre pot donar a conèixer la diversitat.....	Pàg. 32
4.2. Iniciativa "Festes de les estacions": Canviar els noms per a esdevenir interculturals.....	Pàg. 33
4.3. Activitats interculturals emmarcades dins d'altres festes culturals.....	Pàg. 33
4.4. Una bona pràctica comunitària: El calendari intercultural del Raval.....	Pàg. 33
5. Bibliografia.....	Pàg. 35
6. Annex.....	Pàg. 38
6.1. Formulari a les AFA federades a l'aFFaC.....	Pàg. 38
6.2. Qüestionari a les entitats.....	Pàg. 39

1. INTRODUCCIÓ

Aquest estudi té com a objectiu **conèixer quines són les festivitats culturals que se celebren en els centres educatius** i en quines hi **participen les Associacions de Famílies d'Alumnes del centre (AFA)**, així com analitzar fins a quin punt la celebració d'aquestes festes en els centres educatius **fomenta l'educació intercultural** i, en conseqüència, contribueix a **avançar cap una societat veritablement intercultural**.

Les festivitats que se celebren en els centres educatius són una **oportunitat per contribuir a la creació d'espais compartits i interculturals** entre la ciutadania i evitar, així, perpetuar una única manera d'entendre el món que ens envolta. Al cap i a la fi, el calendari de festivitats és un tret més que ens identifica com a societat i que contribueix a crear un imaginari col·lectiu concret. Cal tenir en compte, a més, que les festes culturals són molt diverses i poden tenir un origen religiós, sociopolític o comunitari.

La **hipòtesi central** d'aquest estudi és que el **calendari de les festivitats culturals que se celebren en els centres educatius de Barcelona**, tant en horari lectiu com no lectiu, **no ha incorporat la diversitat cultural present a la ciutat**, i que aquestes festivitats encara estan **molt vinculades al calendari festiu catòlic i/o occidental**.

Aquest estudi entén per **festes culturals** aquells esdeveniments contemplats en el calendari dels centres educatius que tenen com a objectiu la **celebració de festivitats concretes** i que, a la vegada, **impliquen a tota la comunitat educativa** o, si més no, a la major part d'aquesta. Poden ser actes, jornades o esdeveniments destinats a **mostrar a la resta de la comunitat educativa (altres classes, famílies o a l'entorn) els resultats d'aprenentatges** que s'han fet prèviament al voltant d'una festivitat concreta, on **les famílies tenen un paper especial i on les AFA participen activament en la seva organització**.

Una altra característica que s'ha tingut en compte per identificar les festes culturals ha estat la **periodificació anual de la celebració** i que estigui **contemplada en algun calendari com a festivitat**¹.

Per contra, en aquest estudi **no s'han tingut en compte altres activitats** que, tot i que també trenquen la rutina diària, **impliquen només a una part de l'alumnat (un únic curs o nivell)**. És possible que un centre educatiu treballi durant un curs un tema concret que generi activitats diferents a les habituals i que requereixi la participació de les famílies o treballs amb altres grups/classe. Aquestes activitats, però, no s'han considerat festes culturals, ja que **tenen una projecció d'un sol curs** i no es repeteixen en el temps.

¹ Els calendaris que s'han tingut present són: Gobierno de España. (s. d.). [Calendarios laborales](#) - *Calendarios laborales y de días inhábiles - Atención e información - Inicio*. Recuperat 18 de maig de 2021, de / Parlament de Catalunya. (2019, abril). [CALENDARI DE DIES I SETMANES INTERNACIONALS I MUNDIALS](#). / Festacatalunya. (s. d.). [Festes tradicionals](#) - *Fires, festes, oci i llocs per visitar*. Recuperat 12 de maig de 2021.

En definitiva, s'han considerat **festes culturals** aquelles celebracions reconegudes com a festivitats que **trenquen la dinàmica d'aprenentatge ordinària per a compartir activitats concretes i de caire cultural** amb altres persones que **no estan al grup/classe habitual**.

L'altre aspecte que aquest estudi vol posar en rellevància és **com aquestes festivitats contribueixen a que la ciutat de Barcelona esdevingui més intercultural**. Tal com indiquen les dades sociodemogràfiques, Barcelona és una ciutat diversa:

- Una de cada cinc persones residents a la ciutat té nacionalitat estrangera.
- Al 2019 hi havia empadronades 333.516 persones estrangeres de 179 nacionalitats².
- Per continents, els estrangers més representats són europeus i americans.
- Les nacionalitats més representades són Itàlia, Xina i Pakistan.

Celebrar una festivitat amb la resta de la comunitat és un espai extraordinari per a **reconèixer la diversitat i promoure la igualtat** de tots els membres que conformen la comunitat i implica, a més, una oportunitat molt valuosa **d'obrir espais de diàleg** entre les persones que són cridades a participar-hi.

Partint d'aquest espai privilegiat que suposen les celebracions en l'àmbit escolar, sorgeixen un seguit de qüestions que esdevenen primordials en aquest estudi: Quin **tipus** de festes culturals se celebren? Es tenen en compte les festivitats de les **comunitats minoritzades**? Les festes que se celebren als centres educatius, com contempen la **interculturalitat**? Les **famílies** participen en aquestes celebracions? Es fomenta la interacció amb l'**entorn**?

La fase de **recerca** d'aquest estudi s'ha fet mitjançant **enquestes adreçades a les AFA de Barcelona associades a l'aFFaC**. Concretament, s'han recollit i tipificat les **festivitats que es van celebrar durant el curs 2019/20** ja que, a causa del confinament decretat arran de la pandèmia per la covid-19, totes les celebracions previstes des del mes de març de 2020 fins a la finalització del curs es van haver de cancel·lar o modificar substancialment.

Complementàriament, i amb l'objectiu de contrastar fins a quin punt les festes que se celebren als centres educatius incorporen els **principis de la interculturalitat**³, és a dir, reconeixen la diversitat intercultural en un context d'equitat i promouen el diàleg intercultural, s'han **entrevistat entitats representants de diferents comunitats minoritzades** presents a la ciutat.

² Ajuntament de Barcelona. (2019, juliol). [LA POBLACIÓ DE BARCELONA](#). Lectura del Padró Municipal d'Habitants. Síntesi de resultats. Recuperat l'01/01/2019.

³ Ajuntament de Barcelona (s.d.): [Què és la perspectiva intercultural?](#)

Pel que fa a l'**estructura**, aquest estudi incorpora una fase d'**exploració de les festivitats celebrades als centres educatius de Barcelona** i les festivitats relacionades amb entitats representatives de comunitats minoritzades de la ciutat (capítols segon i tercer). Seguidament, s'inclou un **recull de bones pràctiques** detectades en el transcurs de la fase de recerca, que poden servir d'exemple per a altres centres educatius (capítol quart). Per últim, s'hi incorpora un annex on es pot consultar el **model de qüestionaris** utilitzats durant l'elaboració d'aquest estudi.

2. ANÀLISI DE LES FESTIVITATS QUE SE CELEBREN EN ELS CENTRES EDUCATIUS DE BARCELONA

2.1. Metodologia

Elements de la metodologia emprada:

a) Disseny de la investigació:

-Investigació no experimental que s'aplica transversalment.

b) Enfocament de la investigació:

-Plantejament metodològic quantitatiu.

c) Univers i mostra:

-L'univers de l'estudi és el nombre total d'AFA dels centres educatius de nivell obligatori (escoles i instituts) i infantil de primer cicle sostinguts amb fons públics (públics i privats concertats) de Barcelona ciutat federades a l'aFFaC, és a dir, 318 AFA.

-La mostra de l'estudi és de 298 AFA enquestades.

d) Tipus de mostreig:

-El mètode de mostreig ha estat l'aproximació censal.

e) Tècnica i eina de la investigació:

-La tècnica que s'ha emprat en la present investigació és l'enquesta web i/o telefònica.

-L'eina de la investigació ha estat el formulari web.

f) Recopilació de dades:

-El treball de camp ha consistit en aplicar el qüestionari a totes les AFA que formaven part de l'univers d'estudi i que hi volien participar.

-La recollida de dades s'ha fet entre el 9 de febrer i el 25 de març de 2021.

g) Anàlisi de les dades:

-La tècnica utilitzada en el processament de les dades és l'estadística analítica.

-Marge d'error: $\pm 1,78$ per a un nivell de confiança del 95,5% sota el supòsit de màxima indeterminació $p=q=0,5$ i per a l'univers de referència.

-Anàlisi exhaustiu de les dades a càrrec de l'Observatori de Dades de l'aFFaC.

Descripció de la mostra

1. Districtes municipals

Nombre d'AFA de la mostra (298 AFA) en percentatge distribuïdes en els diferents districtes municipals de Barcelona corresponents a l'organització de l'Ajuntament de Barcelona.

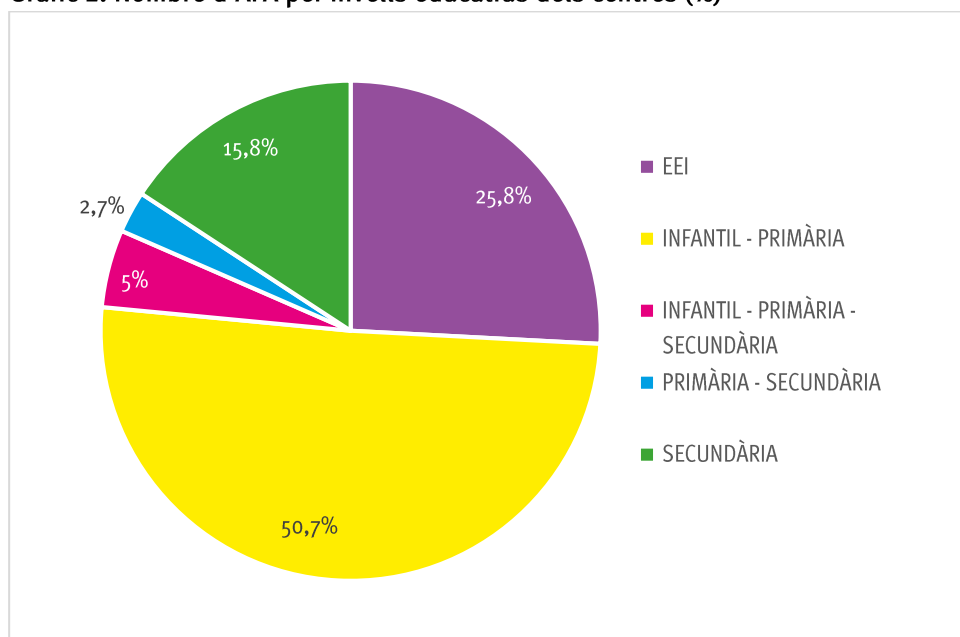
Gràfic 1: Nombre d'AFA per districte municipal de Barcelona (%)

2. Tipus de centre educatiu públic

Nombre d'AFA de la mostra (298 AFA) en percentatge distribuïdes per nivell educatiu de centre.

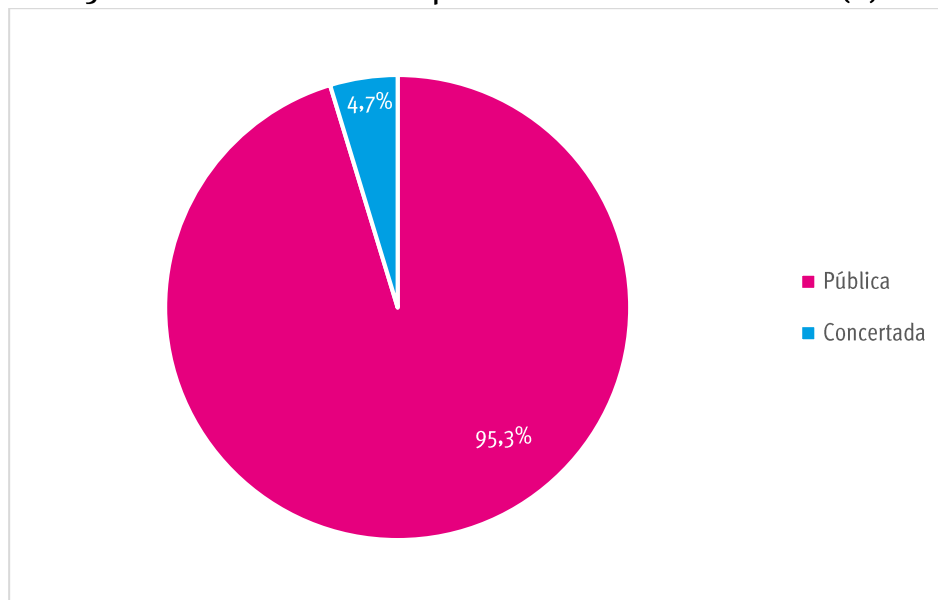
Gràfic 2. Nombre d'AFA per nivells educatius dels centres (%)

3. Naturalesa dels centres educatius

Nombre d'AFA en percentatge distribuïdes segons la naturalesa del centre educatiu.

Gràfic 3. Nombre d'AFA distribuïdes per naturalesa del centre educatiu (%)

2.2. Resultats

Festes culturals organitzades pels centres educatius en temps lectiu

La següent taula mostra el percentatge de centres educatius de Barcelona que organitzen festes culturals en temps lectiu per districte municipal:

Taula 1. Percentatge de centres educatius que han celebrat festes culturals en temps lectiu per districte municipal:

Districtes	% de centres que han celebrat festes culturals en temps lectiu
Les Corts	100%
Gràcia	92,86%
Nou Barris	90,63%
Horta - Guinardó	86,11%
Sants - Montjuïc	79,49%
L'Eixample	75,86%

Sarrià - Sant Gervasi	75%
Sant Andreu	68,75%
Sant Martí	68,42%
Ciutat Vella	55,56%

El 100% de centres educatius de la mostra del districte municipal de **Les Corts** celebra festes culturals. Per tant, aquest és el districte on percentualment més centres educatius fan ús d'aquest recurs. El segueixen els districtes de **Gràcia** (92,86%) i **Nou Barris** (90,63%). Malgrat **Ciutat Vella** és el districte on menys centres educatius organitzen festes culturals en temps lectiu (55,56%), és un recurs utilitzat per més de la meitat dels centres de la mostra.

Seguidament es fa un recull de la tipologia de festes culturals que organitzen els centres educatius en temps lectiu:

Taula 2. Tipologia de festes culturals que celebren els centres educatius en temps lectiu:

Festes culturals	Nombre de centres educatius que celebren cada festa cultural en temps lectiu
Carnestoltes	180
Castanyada	150
Nadal	146
Sant Jordi	127
Festes majors	26
Festes internacionals	14
Festes de les estacions	14
Festes originàries d'altres països	11
Ns/Nc	9
Total d'activitats:	677

El 78,2% dels centres educatius de la mostra (233 centres educatius de 298) van celebrar un total de 677 festes culturals en temps lectiu. Com es pot observar en l'anterior **Taula 2**, les més habituals van ser la celebració del **Carnestoltes** (180), la **Castanyada** (150) i el **Nadal** (146).

Només el **10%** de les festes culturals que organitzen els centres educatius estan vinculades a festes majors, festes internacionals, festes de les estacions i festes originàries d'altres països.

La següent taula mostra d'aquells centres que van organitzar festes culturals, el percentatge de centres educatius que van organitzar festes d'altres països:

Taula 3. Percentatge de centres que han celebrat festes culturals originàries d'altres països en temps lectiu:

Districtes	% de centres educatius que celebren festes culturals originàries d'altres països
Ciutat Vella	30,00%
Sant Andreu	22,73%
Gràcia	3,85%
Nou Barris	3,45%
Horta - Guinardó	3,23%
L'Eixample	0,00%
Les Corts	0,00%
Sant Martí	0,00%
Sants - Montjuïc	0,00%
Sarrià - Sant Gervasi	0,00%

Com podem observar en la taula anterior, **només en 2 dels 10 districtes de la ciutat els centres educatius han celebrat festes originàries d'altres països** en horari lectiu de manera significativa (**Ciutat Vella**, amb un 30%, i **Sant Andreu**, amb un 22,73%). Tres districtes (**Gràcia**, **Nou Barris** i **Horta - Guinardó**) ho han fet de manera testimonial amb valors per sota del 4% i la resta no han celebrat cap festa cultural d'altres països.

És important destacar que a data 1 de gener de 2019, el **48,26% de la població de Ciutat Vella era de nacionalitat estrangera** i coincideix que en aquest districte és on més centres educatius (el 30%) van incorporar festes originàries d'altres països en els seus calendaris de festes⁴.

En la següent taula s'observa tota la tipologia de festes culturals originàries d'altres països que han celebrat els centres educatius en temps lectiu segons les dades obtingudes a partir de les enquestes realitzades a les AFA:

Taula 4. Tipologia de festes culturals originàries d'altres països que celebren els centres educatius en temps lectiu:

Festes	Nombre de centres educatius	% de centres educatius
<i>Halloween/El altar de los muertos</i>	7	63,64%
<i>Diwali</i>	1	9,09%
<i>Saint Patrick's Day</i>	1	9,09%
<i>English Day</i>	1	9,09%
<i>Las posadas</i>	1	9,09%
Total	11	100%

Dels 233 centres educatius, únicament 11 (un 4,72%) han incorporat en el seu calendari lectiu festes originàries d'altres països.

A continuació es descriuen breument les diferents festes culturals d'altres països que els 11 centres educatius van celebrar:

- **Halloween⁵:** és una festivitat tradicional heretada de les celebracions d'origen celta que s'ha estès ràpidament arreu del món i, en especial, pels països anglosaxons. També coneguda com Vigília de Tots Sants, Nit dels Morts o Nit de les bruixes, és una celebració internacional que se celebra el 31 d'octubre, el temps dedicat a recordar els morts, inclosos als sants, màrtirs i tots els fidels difunts. Darrerament s'ha incorporat la celebració a l'estil de com es viu als Estats Units on, durant aquesta festivitat es duen a terme diferents activitats com per exemple el famós “truc o tracte”, anar a festes de disfresses, decorar carbasses, encendre fogueres, fer bromes, visitar llocs concrets, explicar contes i veure pel·lícules de por, etc.

⁴ Idescat. (2020, 27 gener). Idescat. [Població estrangera a 1 de gener](#). Per districtes. Barcelona.

⁵ Enciclopèdia.cat. (s. d.). [Halloween](#). Recuperat 30 de juny de 2021.

- **El altar de los muertos**⁶: festa tradicional mexicana del dia dels morts. Construcció simbòlica resultat del sincretisme de les ideologies prehistòriques, la cosmovisió endèmica de les cultures meso-americanes i les creences religioses europees de caràcter abrahàmic portades pels conqueridors i missioners espanyols. La celebració consisteix en instal·lar altars domèstics en honor als morts de les famílies i oferir aliments, veles, flors i objectes d'ús quotidià.
- **Diwali** o **Festival de les llums**⁷ és una festa hindú que representa el començament de l'any nou hindú, la gran festa de l'Índia on la comunitat estrena roba, comparteix dolços i tira petards. Es caracteritza per ser culturalment una de les nits més alegres de l'any, equivalent a la nit de cap d'any que celebrem a Occident. Les cases obren les portes i finestres i es decoren amb llums de colors i espelmes. La festivitat coincideix amb la lluna nova del mes de *Kartika*, motiu pel qual la data varia en funció del calendari lunar i la regió. Els principals països que celebren aquesta tradició són la Índia, Nepal, Sri Lanka, Birmània, Malàisia i Singapur. on aquesta celebració té lloc són l'Índia, Nepal, Sri Lanka, Birmania, Malasia i Singapur.
- **Saint Patrick's Day**⁸, *Lá Fhéile Pádraig* (en irlandès) o diada de Sant Patrici és la festa patronal d'Irlanda, en honor al patró, Patrici d'Irlanda, que se celebra el 17 de març. És una festa de caràcter catòlic, tot i que ha anat evolucionant a una festa secular de la cultura irlandesa i, en certa manera, ha esdevingut una mena de diada nacional. La festa s'associa amb símbols de color verd, i al *shamrock* o trèvol que, segons la llegenda, Sant Patrici utilitzava per a explicar la Santíssima Trinitat als deixebles. Actualment es fan rues de disfresses i festes, concerts, teatres, manifestacions d'arts escèniques... On es mostra la cultura irlandesa al carrer.
- **English Day**⁹ o dia de la llengua anglesa de l'ONU se celebra cada any el dia 23 d'abril per celebrar el multilingüisme i la diversitat cultural, així com promoure l'ús igualitari de les sis llengües oficials a tota l'Organització de les Nacions Unides. L'esdeveniment va ser creat pel Departament d'Informació Pública de l'ONU el 2010.
- **Las posadas**¹⁰: festes populars mexicanes que se celebren entre el 16 i 24 de desembre, els dies abans de Nadal. Aquestes festes recorden el fet que Josep i Maria buscaven allotjament a Betlem abans del naixement de Jesús i ningú els en va donar. En els seus orígens, les Posadas van ser utilitzats pels colonitzadors com un forma de substituir festivitats asteques. En l'actualitat tenen un caire popular.

⁶ Significados.com. (2019, 10 desembre). [10 elementos infaltables en un Altar de Muertos y su significado](#). Significados.

⁷ Cuandopasa.com. (s. d.). [Diwali 2021](#) (año nuevo hindú). Recuperat 20 de maig de 2021, de

⁸ Ajuntament de Barcelona. (2021, 3 març). [El Día de Sant Patrici](#): una festa que explica la cultura tradicional irlandesa amb trèvols i color verd. Cultura Popular. i The Editors of Encyclopaedia Britannica. (2021, 17 març). *St. Patrick's Day*. Britannica.com.

⁹ News18. (2021, 23 abril). [English Language Day](#): Everything You Need to Know About the UN Observance Day. News18.

¹⁰ National Geographic. (2019, 19 desembre). [¿Sabes cuál es el origen de las posadas?](#) National Geographic en Español.

Festes culturals celebrades per les AFA en temps no lectiu

La següent taula mostra el percentatge d'AFA de Barcelona que organitzen festes culturals fora del temps lectiu per districte municipal:

Taula 5. AFA que celebren festes culturals en temps no lectiu:

Districtes	% d'AFA que organitzen festes culturals en temps no lectiu
Gràcia	57,14%
L'Eixample	55,17%
Sant Andreu	53,13%
Nou Barris	50%
Sant Martí	49,12%
Les Corts	45,45%
Sants - Montjuïc	41,03%
Sarrià - Sant Gervasi	37,50%
Horta - Guinardó	36,11%
Ciutat Vella	16,67%

El districte on percentualment s'organitzen més festes culturals fora del temps lectiu és Gràcia. L'Eixample, Sant Andreu i Nou Barris també són districtes on més del 50% d'AFA organitzen festes culturals fora del temps lectiu. Com ja hem vist a la **Taula 1**, en tots els districtes més del 50% dels centres educatius organitzen festes culturals. Fora del temps lectiu, Ciutat Vella és el districte que menys festes culturals organitza.

Tot seguit es recullen totes les festes culturals que van organitzar les AFA i la quantitat d'AFA:

Taula 6. Tipologia de festes culturals que celebren les AFA en temps no lectiu:

Festes	Nombre d'AFA
Carnestoltes	74
Nadal	44
Castanyada	36
Sant Jordi	30
Festa de les estacions	12
Festes solidàries	7
Festes majors	7
Festes originàries d'altres països	6
Festes internacionals	2
Total d'AFA:	218

Entre les 136 AFA que van organitzar festes fora del temps lectiu (el 45,63%), en total es van celebrar **més de 200 festes**. Aquestes van ser: el Carnestoltes, el Nadal, la Castanyada, Sant Jordi, la festa de les estacions, festes majors i festes solidàries, i jornades internacionals com el Dia Internacional de la Dona.

Del total de festes culturals que organitzen les AFA fora del temps lectiu, n'hi ha **34 (el 15, 59%) que son festes no normalitzades pel calendari escolar del Departament d'Educació**. Es tracta de les festes de les estacions, festes solidàries, festes majors, festes originàries d'altres països i la celebració de dies internacionals.

De la mateixa manera que els centres educatius, **algunes de les festes culturals organitzades per la comunitat educativa son originàries d'altres països**, però no tots els districtes van utilitzar aquest recurs. A continuació, es mostra el percentatge d'AFA que van organitzar festes culturals originàries d'altres països en temps no lectiu.

Taula 7. % d'AFA que han celebrat festes culturals originàries d'altres països en temps no lectiu:

Districtes	% d'AFA que celebren festes culturals d'altres països
Ciutat Vella	33,33%
Nou Barris	12,50%
Sant Martí	7,14%
Sant Andreu	5,88%
Gràcia	0,00%
L'Eixample	0,00%
Sants - Montjuïc	0,00%
Sarrià - Sant Gervasi	0,00%
Horta - Guinardó	0,00%
Les Corts	0,00%

En 6 districtes (Gràcia, L'Eixample, Sants - Montjuïc, Sarrià - Sant Gervasi, Horta - Guinardó, Les Corts) cap AFA de la mostra va celebrar festes d'origen no nacional. Per contra, destaca el districte de Ciutat Vella, on tal passa amb els centres educatius, és on les AFA organitzen més festes d'origen d'altres països estranger.

A continuació es mostra el nombre i percentatge d'AFA que organitzen festes originàries d'altres països i, d'altra banda, nom i definició de les festes.

Taula 8. Tipologia de festes originàries d'altres països que han celebrat les AFA en temps no lectiu:

Festes	Nombre d'AFA	% d'AFA
Festa de les cultures	3	50%
Halloween	1	17%
Holi	1	17%
Tea Party	1	17%
Total	6	100%

Únicament un **4,4%** de les AFA (6 de 136 AFA que celebren festes culturals) van organitzar festes culturals d'altres països en temps no lectiu.

Entre totes les AFA enquestades s'han celebrat 4 festes originàries d'altres països del món, que són les següents:

- **Festival Holi¹¹**: el Festival Holi se celebra cada any per festejar l'arribar de l'equinocci de la primavera, el dia següent a la lluna plena del mes de *Phalguna*. Malgrat a l'Índia casi totes les celebracions tenen un rerefons religiós, el Festival Holi té un caràcter lúdic i especial ja que aconsegueix trencar durant uns dies barreres socials entre dones i homes, rics i pobres, etc. Durant la festa, la gent es pinta i es llança pols de colors, els *Gula*, els quals són escollits per transmetre alegria i desitjos positius: el groc (pietat), taronja (optimisme), blau (calma), vermell (amor i puresa) i verd (vitalitat).
- **Halloween¹²**: és una festivitat tradicional heretada de les celebracions d'origen celta, que s'ha estès ràpidament arreu del món i, en especial, pels països anglosaxons. També coneguda com Vigília de Tots Sants, Nit dels Morts o Nit de les bruixes, és una celebració internacional que es celebra el 31 d'octubre, el temps dedicat a recordar els morts, inclosos als sants, màrtirs i tots els fidels difunts.
- **La Festa de les cultures¹³**: Per celebrar, entre d'altres, el Dia Mundial per a la Diversitat Cultural, la festa de les cultures és una diada festiva on la comunitat s'organitza entorn a diferents temàtiques com, per exemple, idiomes, gastronomia, literatura o jocs, i se'n fa una mostra a la resta. Aquesta festivitat crea espais de trobada per a la difusió de totes les cultures arreu dels territoris.
- **Tea Party¹⁴**: L'hora del te és una de les costums tradicionals britàniques, i és per aquest motiu, que se celebra una festa d'homenatge a aquesta tradició. Una activitat on s'aprofundeix en la cultura anglosaxona, es descobreix sobre la seva gastronomia típica i s'aprèn un nou idioma.

Taula 9. Festes culturals celebrades a Barcelona durant el curs 2019/20:

Qui impulsa la festa	Nombre de Festes culturals	Nombre de Festes culturals d'altres països	Total d'activitats realitzades
Centre educatiu (en horari lectiu)	666 (98,33%)	11 (1,62%)	677
AFA (en horari no lectiu)	212 (97,24%)	6 (2,75%)	218
Total	878	17	896

¹¹ [La Índia Increïble](#). (s. d.). Festival Holi India 2022. Festival Holi India 2022 – Fiesta de los colores en India. Recuperat 17 de maig de 2021.

¹² Enciclopèdia.cat. (s. d.). [Halloween](#). Recuperat 30 de juny de 2021.

¹³ Ajuntament de Barcelona - BCN Acció Intercultural. (s. d.). [La Festa de les Cultures](#). Recuperat 19 de maig de 2021.

¹⁴ Lázaro, A. (2021, 26 febrer). La hora del té: la costumbre británica por excelencia. [Bon Viveur](#).

Durant el curs 2019/20, els centres enquestats van celebrar un total de **896 festes**, de les quals 17 van ser festes culturals d'altres països.

És a dir, només l'**1,89%** de les festes celebrades tant en horari lectiu com en horari no lectiu, son festes provinents d'altres països.

2.3. Contextualització dels resultats de les enquestes amb indicadors socioeconòmics

2.3.1 Relació amb la Renda Familiar Disponible per càpita

La renda de les llars i, per tant, el nivell socioeconòmic del districte, és un factor que influeix en les activitats ordinàries que s'organitzen en els centres educatius i en les activitats que des de les AFA es poden dur a terme. És per aquest motiu que s'ha optat per **incorporar en l'anàlisi un indicador que mostra la distribució de la renda**. S'ha utilitzat la Renda Familiar disponible per habitant (en endavant RFD/càpita) que l'Ajuntament de Barcelona emprava per calcular el nivell de renda dels diferents districtes de la ciutat.

La següent Taula mostra quina va ser la RFD/càpita de l'any 2017 per a cadascun dels districtes de la ciutat de Barcelona:

Taula 10. Renda Familiar Disponible per càpita per Districte 2017

Taula 2

Renda Familiar Disponible per càpita per Districtes 2017

Districtes	Població resident 2017	RFD/càpita (€/any) 2017	Índex RFD BCN=100			
			2007	2015	2016	2017
1. Ciutat Vella	102.250	18.458	73,5	85,5	86,9	84,3
2. l'Eixample	267.184	26.811	115,8	115,8	119,3	122,4
3. Sants-Montjuïc	182.354	18.520	82,5	78,1	79,1	84,6
4. Les Corts	82.201	30.058	138,6	138,3	136,0	137,3
5. Sarrià-Sant Gervasi	149.734	40.022	178,7	188,0	182,4	182,8
6. Gràcia	121.566	23.065	104,6	105,8	105,4	105,3
7. Horta-Guinardó	169.187	17.071	86,5	79,6	79,2	78,0
8. Nou Barris	166.805	12.045	70,8	53,8	55,0	55,0
9. Sant Andreu	147.693	16.335	84,3	72,8	74,5	74,6
10. Sant Martí	236.163	19.300	87,7	86,5	87,1	88,1
Barcelona	1.625.137	21.896	100,0	100,0	100,0	100,0

Nota: en la comparació de diferents anys cal tenir presents els canvis en les fonts d'informació estadística que s'utilitzen en l'elaboració de l'índex. Vegeu els apunts metodològics en la introducció d'aquest document.

Font: Ajuntament de Barcelona. (2021, maig). [LA RENDA DE LES LLARS A BARCELONA DISTRIBUCIÓ PER DISTRICTES, BARRIS I SECCIONS CENSALS. 2018.](#)

La següent taula mostra de major a menor RFD/càpita el percentatge d'AFA que van celebrar festes culturals fora del temps lectiu:

Taula 11. Percentatge d'AFA que organitzen festes culturals fora del temps lectiu en relació a la RFD del districte municipal:

Districtes	Índex RFD BCN=100 2017	% d'AFA que organitza festes culturals
Sarrià - Sant Gervasi	182,8	37,50%
Les Corts	137,3	45,45%
L'Eixample	122,4	55,17%
Gràcia	105,3	57,17%
Sant Martí	88,1	49,12%
Sants - Montjuïc	84,6	41,03%
Ciutat Vella	84,3	16,67%
Horta - Guinardó	78	36,11%
Sant Andreu	74,6	53,13%
Nou Barris	55	50,00%
BARCELONA	100	

La taula anterior mostra que **no hi ha una relació directa entre els factors de renda i l'organització de festes culturals** de tot tipus per part de les AFA.

La següent taula, ordenada de major a menor índex RFD, en canvi, mostra la **correlació entre el nivell de renda per districte i el percentatge d'AFA organitzadores de festes culturals d'altres països**:

Taula 12. Percentatge d'AFA que organitzen festes originàries d'altres països.

Districtes	Índex RFD BCN=100 2017	% AFA que organitzen festes culturals d'altres països
Sarrià - Sant Gervasi	182,8	0,00%
Les Corts	137,3	0,00%

L'Eixample	122,4	0,00%
Gràcia	105,3	0,00%
Sant Martí	88,1	7,14%
Sants - Montjuïc	84,6	0,00%
Ciutat Vella	84,3	33,33%
Horta - Guinardó	78	0,00%
Sant Andreu	74,6	5,88%
Nou Barris	55	12,50%
Barcelona	100	

Hi ha una **relació directa entre renda i festes culturals originàries d'altres països**. Els quatre districtes on la RFD/càpita és més alta, el percentatge d'AFA que organitzen aquesta tipologia de festes és menor. De fet, el percentatge d'AFA és del 0%, la qual cosa significa que **cap AFA de la nostra mostra dels districtes amb major RFD/càpita organitzen festes originàries d'altres països**.

Seguidament, es mostra la **relació entre la participació de les AFA en les activitats culturals organitzades/impulsades** pels diferents barris, districtes i ciutat i el nivell de renda de cada districte:

Taula 13. Percentatge d'AFA que participa en activitats culturals impulsades pel barri, districte, ciutat... per districte en relació a la RFB del districte:

Districtes	Índex RFD BCN=100 2017	% d'AFA que participen en activitats culturals impulsades pel barri, districte, ciutat
Sarrià - Sant Gervasi	182,8	43,75%
Les Corts	137,3	45,45%
L'Eixample	122,4	55,17%
Gràcia	105,3	46,43%
Sant Martí	88,1	42,11%
Sants - Montjuïc	84,6	25,64%

Ciutat Vella	84,3	33,33%
Horta - Guinardó	78	33,33%
Sant Andreu	74,6	56,25%
Nou Barris	55	37,50%

Destaca el districte de **Sant Andreu**, el segon districte amb la RFD/càpita més baixa, però on el percentatge d'AFA que participen en activitats culturals impulsades per l'entorn és el més elevat, un 56,25%. En els districtes de **Les Corts**, **L'Eixample** i **Gràcia** hi ha una relació directa entre la renda alta i un alt percentatge de participació d'AFA. Destaca **Sarrià - Sant Gervasi** que, tot i tenir la renda més alta de la ciutat, el percentatge de participació de les AFA en aquestes activitats no és del més elevats.

2.3.2. Relació amb la població estrangera

La població que viu a la ciutat de Barcelona és diversa. Com es pot veure en la **Taula 14**, a l'any 2019, el **19,57% dels barcelonins i barcelonines eren d'origen estranger**¹⁵. També es pot veure que la distribució per districtes no és homogeni. A Ciutat Vella, pràcticament la meitat de les persones que hi vivien eren estrangeres, mentre que, per la part baixa de la taula, als districtes de Les Corts i Sarrià-Sant Gervasi no va arribar al 13%.

Taula 14. Població estrangera per districtes a la ciutat de Barcelona

Població estrangera a 1 de gener. Per districtes. 2019. Barcelona ¹⁶				
		Població estrangera		
Categoria	(1) Població	Total	% vert.	% sobre (1)
Ciutat Vella	103.429	49.917	15,58	48,26
Eixample	265.910	58.395	18,23	21,96
Sants-Montjuïc	184.091	39.953	12,47	21,7
Les Corts	81.974	10.648	3,32	12,99

¹⁵ S'ha fet servir el criteri d'estranger/nacional com a índex per a expressar la diversitat cultural sabent que la realitat és molt més complexa. Aquest índex, tot i no copsar amb precisió la realitat cultural de les persones, és el que estadísticament s'aproxima més.

¹⁶ [Idescat](#) (juliol, 2021).

Sarrià-Sant Gervasi	149.260	19.077	5,95	12,78
Gràcia	121.798	21.527	6,72	17,67
Horta-Guinardó	171.495	25.095	7,83	14,63
Nou Barris	170.669	31.425	9,81	18,41
Sant Andreu	149.821	20.381	6,36	13,6
Sant Martí	238.315	43.964	13,72	18,45
Total	1.636.762	320.382	100	19,57

L'estudi ha creuat aquesta distribució desigual de la població estrangera amb les celebracions que s'organitzen tant en horari lectiu com no lectiu als centres educatius.

Taula 15. Relació entre de la celebració de festes culturals d'altres països i la població estrangera

Districtes	% de centres que celebren festes culturals originàries d'altres països	% d'AFA que celebren festes culturals d'altres països	% de població estrangera (2019)
Ciutat Vella	30,00%	33,33%	48,26%
Sant Andreu	22,73%	5,88%	13,60%
Gràcia	3,85%	0,00%	17,67%
Nou Barris	3,45%	12,50%	18,41%
Horta - Guinardó	3,23%	0,00%	14,63%
L'Eixample	0,00%	0,00%	21,96%
Les Corts	0,00%	0,00%	12,99%
Sant Martí	0,00%	7,14%	21,70%
Sants - Montjuïc	0,00%	0,00%	18,45%
Sarrià - Sant Gervasi	0,00%	0,00%	12,78%

Com es pot observar a la taula 15, el districte de **Ciutat Vella és on viu més població estrangera (48,26%)** i és el districte on, tant els centres educatius com les AFA, han celebrat més festes culturals d'altres països (el 30% i el 33,33%, respectivament). D'altra banda, **als districtes amb menys població estrangera, Sarrià-Sant Gervasi, amb un 12,78%, i Les Corts, amb un 12,99%,** ni els centres educatius ni les AFA han organitzat cap festa d'altres països.

Això ens podria fer pensar que, **allà on hi ha més diversitat, se celebra la diversitat i on hi ha més homogeneïtat, se celebra la homogeneïtat.** Ara bé, caldria examinar amb més detall quina és la realitat social de cada districte per entendre dinàmiques com la del districte de **Sant Andreu, on amb un índex de població estrangera per sota de la mitja (13,60%),** és el segon districte que més centres educatius (22,73%) i alguna AFA (5,88%) han organitzat festes culturals d'altres països.

És rellevant assenyalar que, de les AFA que celebren festes culturals en temps no lectiu, les de Ciutat Vella son les que menys en celebren però, **ahora, són aquestes AFA les que més celebren festes culturals d'altres països.** En canvi, en el districte de Gràcia, on les AFA celebren més festes culturals, son les que menys promouen la interculturalitat a través de les festivitats escolars.

2.3.3 Relació amb el teixit associatiu

El Panoràmic és una recerca impulsada pel Consell d'Associacions de Barcelona –CAB- i fruit de les reflexions recollides en el **2n Congrés de les Associacions de Barcelona.** Aquesta iniciativa que neix del mateix món no lucratiu aporta informació sobre l'abast del teixit associatiu i posa de manifest la seva força, disposant de dades sobre la seva situació i evolució:

Taula 16. Percentatge d'AFA que participen en activitats culturals impulsades pel barri, districte o ciutat respecte el percentatge de teixit associatiu de cada districte

Districtes	% del teixit associatiu respecte a la ciutat de Barcelona (2016)	% d'AFA que participen en activitats culturals del barri, districte, ciutat...
L'Eixample	18%	55,17%
Ciutat Vella	17%	33,33%
Sant Martí	11%	42,11%
Sants - Montjuïc	10%	25,64%
Sarrià - Sant Gervasi	9%	43,75%
Gràcia	9%	46,43%
Nou Barris	8%	37,50%

Horta - Guinardó	7%	33,33%
Sant Andreu	7%	56,25%
Les Corts	5%	45,45%

L'informe del CAB de l'any 2016 posa de manifest que **l'Eixample és el districte que agrupa un major nombre d'organitzacions no lucratives**, mentre que a Sant Andreu hi ha unes 385 associacions.¹⁷ L'anàlisi entre el percentatge de teixit associatiu i la participació de les AFA en activitats culturals impulsades pel barri, districte o ciutat mostra que **no existeix una relació directa entre ambdós indicadors, és a dir, no per més teixit associatiu més participació de les AFA en activitats culturals**.

 Per tant, la participació de les AFA no està condicionada pel volum de teixit associatiu del districte municipal. És a dir, es tracta d'AFA que tenen dinàmica pròpia, no han de dependre d'altres entitats per organitzar activitats.

2.4. Conclusions

- La quantitat de festes originàries d'altres països que organitzen els centres educatius i les AFA en relació al total de festes culturals no arriba al 2%, és a dir, els centres i educatius i les AFA gairebé no fan ús d'aquest recurs cultural. Només el 4,4% de les AFA i el 4,72% de centres educatius de la mostra van organitzar festes culturals originàries d'altres països. Per tant, la quantitat d'AFA i de centres educatius que utilitzen aquest recurs és molt baix i **no s'està traient el màxim de profit del recurs de la festa com a element per treballar la diversitat cultural amb els infants i joves dins i fora de l'horari lectiu**.
- La celebració de festivitats culturals als centres educatius **no ha incorporat suficientment la diversitat cultural de la societat actual**, ja que Nadal, Sant Jordi, Carnestoltes i la Castanyada són les festes més celebrades amb diferència.
- Tot i que la comunitat anglosaxona no és la més nombrosa a la ciutat, ja que representa el 0,88% de persones que viuen a la ciutat de Barcelona¹⁸, el 62% de les festes d'origen estranger que se celebren tenen tradició en aquesta cultura. És a dir, **no hi ha relació directa entre les nacionalitats de la població barcelonina i la tipologia de festes que celebren**.
- El factor de la renda està directament relacionat amb la celebració de festes d'altres països per part de les AFA en els districtes amb rendes altes. Cap AFA dels 4 districtes de Sarrià - Sant

¹⁷ El panoràmic. (2016). *Barcelona i districtes* | [El panoràmic](#).

¹⁸ Idescat. [Població estrangera 1 de gener 2020](#). Per països, a la ciutat de Barcelona hi vivien 8.885 persones del Regne Unit i 5.776 persones dels Estats Units el que representa el 0,88% de les 1.664.182 persones que viuen a Barcelona

Gervasi, Les Corts, L'Eixample i Gràcia organitzen festes d'altres països. Per tant, hi ha una relació estreta entre el factor de renda i la programació de festes culturals procedents d'altres països.

- A 3 dels 4 districtes amb les rendes més altes (Les Corts, l'Eixample i Gràcia) **les AFA son les que més participen en festes culturals impulsades pel barri, districte o ciutat**, és a dir, les que més implicades estan amb l'entorn, tot i que no incorporen cap festa d'origen de països diversos en el seu calendari festiu.
- La composició social dels districtes pel que fa a l'origen de les persones que hi viuen influeix en el tipus de celebracions que s'organitzen en els centres educatius. Els districtes amb menys població estrangera (Les Corts i Sarrià-Sant Gervasi) no han organitzat cap festa d'altres països, mentre que al que hi ha més població estrangera (Ciutat Vella) és on se n'han organitzat més.

3. LES FESTIVITATS QUE CELEBREN DIFERENTS ENTITATS DE COMUNITATS MINORITZADES DE LA CIUTAT DE BARCELONA I LA SEVA RELACIÓ AMB ELS CENTRES EDUCATIU

Les festivitats són dies que tenen un **significat especial per a les persones que les celebren**. Hi ha celebracions que, tot i no interpel·lar a tothom, estan reconegudes en el **calendari de festivitats oficials**. N'hi ha d'altres que només les celebren aquelles persones que s'hi senten cridades, bé perquè comparteixen cultura, creences, espais, nacionalitat o aficions.

Per poder aprofundir en la recerca sobre les festivitats culturals s'ha volgut conèixer si hi ha **relació entre els centres educatius, AFA i les entitats de comunitats minoritzades**, concretament quan els centres educatius i les seves AFA organitzen festivitats culturals.

Saber si hi ha **interacció entre les entitats, els centres educatius i les AFA** és una de les múltiples formes de constatar com es materialitza el diàleg intercultural. Saber quines són les festivitats importants per a les diferents comunitats és un primer pas per poder-les reconèixer.

3.1 Metodologia

En aquest cas, s'ha optat per fer una **anàlisi qualitativa a partir d'un qüestionari** amb un seguit de preguntes de resposta oberta. Aquest qüestionari s'ha fet arribar a **cinc entitats de comunitats minoritzades que agrupen persones provinents dels 5 països extracomunitaris** que, segons les dades del padró municipal¹⁹, compten amb un **major nombre de persones residents a la ciutat**. També s'ha fet arribar a una entitat que representa el **col·lectiu gitano** perquè, tot i que no es tracta d'una comunitat necessàriament extracomunitària, la seva cultura **té trets diferencials a la cultura dominant a Barcelona** i, en conseqüència, al centres educatius i AFA.

Les comunitats amb les que s'ha treballat en aquest estudi són: la **pakistanesa** (que representa el 6,33% de la població estrangera de Barcelona), **xinesa** (amb el 6,26%), **marroquina** (amb el 4,36%), **colombiana** (amb el 4,24%), **hondurenya** (amb el 3,93%) i **gitana**²⁰. No s'ha obtingut resposta ni de l'entitat xinesa ni de l'entitat hondurenya. S'han descartat les respostes donades per l'entitat pakistanesa ja que, en les preguntes de control, les seves pròpies respostes eren contradictòries. **Aquesta situació ha generat que el nivell de fiabilitat del conjunt de respostes del qüestionari sigui baix.**

¹⁹ Idescat. (2020, 27 gener). Idescat. [Població estrangera a 1 de gener. Per països. Barcelona](#).

²⁰ No s'han pogut obtenir dades. Tal com recull el [Pla Integral del Poble Gitano de Catalunya \(2021-2026\)](#) del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies de la Generalitat de Catalunya, és molt difícil obtenir dades oficials específiques sobre la població gitana a Catalunya degut a l'existència de la normativa sobre protecció de dades de caràcter personal (Llei orgànica 15/1999, de 13 de desembre, de protecció de dades de caràcter personal; BOE núm. 298, de 14 de desembre), que preserva les dades que continguin informació sobre procedència ètnica, entre altres dades personals.

S'ha fet servir el criteri de “països de procedència”, excepte en el cas de la comunitat gitana, per poder donar la possibilitat de referenciar aquelles festivitats que la pròpia comunitat considera rellevants, amb independència del seu caràcter religiós, comunitari o política-social.

La recollida de dades s'ha fet entre el 29 de març del 2021 i el 16 d'abril del 2021 i l'anàlisi de les dades a càrrec de l'equip tècnic de l'aFFaC.

Finalment, les respostes que s'han tingut en compte per a l'estudi han estat les facilitades per les següents entitats:

- **L'Associació Intercultural Diàlegs de Dona:** és un espai d'acollida i socialització per a dones immigrades. Neix com associació sense ànim de lucre el gener de 2013 amb la voluntat de contribuir, a través del diàleg intercultural en clau de gènere, en la cohesió social del barri del Raval i de la ciutat de Barcelona. Principalment acull dones provinents del Pakistan, Bangladesh, Índia i Marroc.²¹
- **La Federación de Asociaciones de Colombianos en Catalunya (FEDASCAT):** federació que treballa des del 2009 per enfortir les entitats que en formen part i per als drets de les persones migrades amb la mirada posada tant aquí com a Colòmbia²².
- **L'Associació Gitana de Dones Drom Kotar Mestipen (Camí de Llibertat):** associació fundada al 1999 que té com a objectiu lluitar per la igualtat i la no discriminació de les dones gitanes, promovent la seva participació en els espais educatius, socials i culturals. Treballa per la promoció de la dona gitana i del seu poble sense que això signifiqui renunciar a la seva identitat²³.

3.2 Resultats

En la següent taula es mostra les festes culturals que esmenten les entitats en les seves respostes en cada pregunta del qüestionari:

Taula 17. Comparativa de les respostes de les entitats

Pregunta	Diàlegs de Dona	FEDASCAT	Drom Kotar Mestipen
Festes que celebra la teva comunitat	• Festes musulmanes • Diwali • Sant Jordi • La Mercè • Festa major del barri	• Patrona de Colòmbia (16/07) • Dia Nacional de Colòmbia (20/07) • Novena de los Aguinaldos (16-24/12)	• Dia del Poble Gitano (8/04) • Dia de la Llengua Romaní (5/11) • Arribada del Poble Gitano a Catalunya (26/11)

²¹ Associació intercultural Diàlegs de dona. (s. d.). [Qui som - Associació intercultural Diàlegs de dona](#). Recuperat 28 de maig de 2021.

²² Fedascat. (s. d.). [Facebook](#). Recuperat 27 de maig de 2021.

²³ DROM KOTAR MESTIPEN. (s.d.). [Qui som](#). Recuperat 26 de maig de 2021.

Festes de Barcelona que participa la teva comunitat	• Sant Jordi • La Mercè • Raval's • Festa del Roser • Trobada Barcelona Diversa	• Sant Jordi • Festes de Barri • Trobada Barcelona Diversa • La Mercè	• Totes, especialment Nadal i Sant Joan
Festes on participa la vostra entitat i els centres educatius	• Sant Jordi del Raval	• Sant Jordi • La Mercè	• Dia del Poble Gitano (8/04)
Festes que impulsa la vostra entitat i que també participen centres educatius	• Sant Jordi del Raval	• Sant Jordi	• Dia del Poble Gitano (8/04) • Dia de la dona (8/03)
Participa la teva entitat en celebracions impulsades pels centres educatius?	• NO	• NO	• NO
Quines festes haurien d'incorporar els centres educatius?	• Les festes han de ser interculturals. • Aïd al-Fitr • Aïd al-Ahda	• Incorporar visió intercultural	• Dia del Poble Gitano (8/04) • Dia de la Llengua Romaní (5/11) • Arribada Poble Gitano a Catalunya (26/11) • Dia de la dona (8/03) • Dia de la resistència romaní (16/05) • Dia contra l'antigitanisme (30/07) • Dia de l'Holocaust del Poble Gitano (2/08)
Quines festes hauria d'incorporar la ciutat de Barcelona?	• Incorporar festivitats d'altres cultures	• Trobada Barcelona Diversa • La Mercè • Festa del Barri	• Dia de la dona Gitana (8/10)

A continuació es realitza una **anàlisi dels resultats** obtinguts a partir de les respostes que han donat les entitats:

➤ **Quines són les principals festivitats que celebren les respectives comunitats?**

La resposta de totes les entitats ha estat que **celebren festivitats que no es contemplen en el calendari oficial de festivitats** i han posat com exemple diferents tipus de festivitats. Pel que fa les religioses, han fet esment de l'Aïd al-Fitr (final del Ramadà) i l'Aïd al-Ahda (o del Sacrifici) per a l'entitat que agrupa persones musulmanes i altres festes catòliques com el dia de la Virgen de Chinququirá (16 de juliol) i la Novena de Aguinaldos (del 16 al 24 de desembre). Respecte a celebren festes sociopolítiques, han assenyalat les festes nacionals dels països d'origen o festivitats internacionals como 8 d'abril, dia Internacional del Poble Gitano o el 5 de novembre, dia de la llengua romaní i el 26 de novembre.

➤ **Quines són les festivitats que se celebren a Barcelona on també participen les respectives comunitats?**

Les tres entitats diuen que **participen en diferents festivitats com poden ser Sant Jordi, La Mercè, Trobada de Barcelona Diversa o Sant Joan, entre d'altres**. És a dir, que segons les respostes obtingudes en aquestes enquestes, es intueix que és habitual que entitats de comunitats minoritzades participin en celebracions de Barcelona organitzades de manera comunitària.

➤ **Quines són les festivitats on participen les diferents entitats on també participen centres educatius?**

Les tres entitats coincideixen **participant amb els centres educatius en aquelles festivitats que són organitzades per tercers** (ajuntament o entitats de barri) a les que són convidades tant entitats com centres educatius i AFA, com poden ser Sant Jordi. Segons les respostes obtingudes, es pot observar que, tant els centres educatius i AFA com les entitats, **responen a les crides de participació que fa l'entorn**. És a dir, que tant unes com els altres tenen incorporat en el seu funcionament participar en esdeveniments comunitaris.

➤ **Quines festivitats impulsades per les entitats participin centres educatius?**

Les respostes han estat diverses. Sembla que la tendència és el que diu Drom Kotar Mestipen que **"encara falta molt a fer"** ja que, segons la seva experiència, **són pocs els centres educatius que participin en festivitats que l'entitat organitza**. Diàlegs de Dona i FEDASCAT expliquen que hi ha centres educatius que participen en activitats que organitzen per Sant Jordi. En canvi no esmenten cap festivitat pròpia de la comunitat que agrupen. D'aquesta manera, es pot pensar que quan la crida es fa per part de les entitats, la participació dels centres educatius i AFA, és més tènue.

➤ **Si les entitats han participat en alguna festivitat impulsada per un centre educatiu o AFA?**

Totes les entitats han coincidit que **no participen en les festivitats organitzades pels centres educatius o AFA**. Tanmateix, dos de les tres entitats (Diàlegs de Dona i Drom Kotar Mestipen) han

realitzat “tallers” per a donar a conèixer les diferents comunitats quan centre educatiu o AFA els ho ha demanat. Per tant, **es pot intuir que hi ha centres educatius i AFA que tenen com a recurs recórrer a entitats de comunitats minoritzades per a conèixer i reconèixer la diversitat**, encara que no sigui per celebrar festivitats.

➤ **Quines festivitats creieu que s'haurien de celebrar en els centres educatius?**

Totes les entitats expressen que, d'alguna manera o altra, **s'haurien d'incorporar les festivitats més significatives per cada una d'elles**. Diàlegs de Dona afegeix un altre element que és introduir a les festes que ja se celebren criteris d'interculturalitat.

Una resposta similar és la que es dona quan se'ls ha preguntat sobre **quines festes s'haurien de celebrar per a que la ciutat Barcelona esdevingués més intercultural**: incorporar d'alguna manera les festivitats més representatives de cada comunitat.

3.3. Conclusions

D'acord amb la mida de la mostra és **difícil extreure de forma concloent si hi ha relació habitual entre les entitats de comunitats minoritzades de la ciutat de Barcelona i els centres educatius i AFA** pel que fa quan els centres educatius i les seves AFA organitzen festes culturals.

Ara bé, el que s'ha pogut constatar és que **cap de les tres entitats que s'han tingut en compte en l'estudi participen en les festes culturals que organitzen els centres educatius o AFA**. Tanmateix, s'ha comprovat que **tant els centres educatius, les AFA i les entitats de comunitats minoritzades es relacionen i participen** en altres tipus d'activitats culturals, com ara en la realització de tallers per a donar a conèixer la diversitat cultural o bé coincideixen participant en activitats comunitàries organitzades al barri o ciutat.

4. PROPOSTES I BONES PRÀCTIQUES

Incloure festes culturals provinents d'altres països o cultures en les activitats del centre educatiu és una **bona eina per normalitzar la diversitat cultural existent**. És l'oportunitat de que les persones que no formen part d'aquesta comunitat coneguin altres realitats i de poder reflexionar sobre allò que ens uneix més enllà de la diferència.

Celebrar festes culturals diverses implica **reconèixer la diversitat, promoure el diàleg intercultural i afavorir l'equitat**.

En aquest sentit, **comptar amb la col·laboració de les entitats de l'entorn** en l'organització de les festes culturals a celebrar en un centre educatiu és una oportunitat per **aportar diversitat, la mirada de la pròpia comunitat i crear vincles** que reforcen la construcció d'una identitat compartida en la comunitat. Les AFA poden aportar i facilitar aquesta relació amb l'entorn, contactant amb persones i/o entitats d'aquestes comunitats que a la vegada formen part de la comunitat educativa, i que puguin esdevenir el vincle entre el centre i l'entorn.

Aquest estudi posa de manifest que **molts centres educatius incorporen la perspectiva intercultural en el seu fet quotidià més enllà d'una festa**, bé sigui com a projecte educatiu de centre, com amb activitats interculturals que s'incorporen en altres celebracions, o bé canviant el nom de les celebracions per a que esdevinguin més inclusives.

A continuació, a partir dels resultats obtinguts en el present estudi, s'aporten un seguit de **propostes i bones pràctiques que s'han detectat i que poden servir d'exemple i guia** als centres educatius i les AFA per impulsar un calendari educatiu que fomenti la interculturalitat.

4.1. Trajectòria de l'escola Octavio Paz: Com un projecte educatiu de centre pot donar a conèixer la diversitat

Aquesta escola va ser **inaugurada l'any 1995** pel propi Octavio Paz, escriptor i premi Nobel de literatura d'origen mexicà. Des de llavors s'ha impulsat el **Projecte d'intercanvi Social i Cultural Catalunya - Mèxic** i ha arribat a ser un dels trets d'identitat del centre.

Amb aquest projecte es fomenta l'**estudi i celebració de la cultura mexicana** en tots els cursos d'infantil i primària. D'aquesta manera, l'alumnat de l'escola participa en festes com el *Día de los Muertos* o *Las Posadas*, entre altres aprenentatges i iniciatives.

En aquest cas, la celebració de festes culturals provinents de Mèxic, és fruit del **projecte educatiu del centre**, com una expressió més de l'apropament al coneixement sobre aquest país.

4.2. Iniciativa “Festes de les estacions”: Canviar els noms per a esdevenir interculturals

En l'estudi s'ha detectat una vintena de centres i AFA que, com a mesura d'esdevenir més interculturals a l'hora d'organitzar les festes culturals, han optat per **canviar de nom a allò que s'havia fet tradicionalment**. És a dir, han transformat la **Castanyera en la festa de la tardor**; el **Nadal en la festa de l'hivern**; Sant Jordi i la vella **Quaresma en la festa de la primavera** i les festes de final de curs en festes de l'estiu.

Aquest canvi de nom evidencia la **voluntat d'aconseguir que totes les famílies presents en un centre educatiu es puguin sentir cridades a participar**. És una manera d'eixamplar la mirada vers la pròpia comunitat educativa, potenciant la diversitat, fomentant la participació de tothom des de la igualtat.

Canviar el nom de les coses pot ser el resultat d'una revisió i reflexió del que s'ha vingut considerant com a “normal” per a donar un nou significat i que aquest sigui compartit per tota la comunitat.

4.3. Activitats interculturals emmarcades dins d'altres festes culturals

En l'estudi s'ha constatat que hi ha centres i AFA que, en el marc d'altres activitats, incorporen criteris de reconeixement de la diversitat present en el centre educatiu.

Pel que fa als **centres educatius**, s'ha pogut constatar que utilitzen l'alimentació com a recurs per a facilitar un espai de reconeixement de la diversitat i per compartir tradicions de diferents països. Així, hi ha centres que **en les activitats de benvinguda conviden a les famílies a compartir berenars**, d'altres que fan intercanvis de menjars tradicionals de diferents indrets o promouen l'elaboració d'un recull de receptes. També hi ha centres que **incorporen en el menú menjars del món en l'espai del menjador**. Així mateix, hi ha hagut un centre que ha manifestat que **a l'aula tenen en compte les festivitats d'altres països** i que les incorporen en les activitats de l'aula.

Pel que fa a les **AFA**, n'hi ha que també recorren a la **gastronomia com a element per a reconèixer la diversitat**: jornades gastronòmiques, l'organització de l'activitat de cuines del món dins la festa de final de curs són exemples que han aportat alguna de les AFA.

Ara bé, cal tenir present que quan s'utilitza la gastronomia com a recurs per a treballar la interculturalitat, s'ha de vetllar perquè realment sigui un element de reconeixement de la diversitat i no caure en estereotips *encaselladors* i *folkloritzadors*.

4.4. Una bona pràctica comunitària: El calendari intercultural del Raval

El **Grup Interreligiós del Raval (en endavant GIR)** és un grup format per persones representants de diverses entitats socials, religioses i culturals del barri, que treballa amb l'objectiu de **promoure la convivència i el respecte per les altres persones** mitjançant la informació i el coneixement mutu. Ofereix la possibilitat de realitzar activitats amb persones i/o organitzacions que puguin estar interessades en la riquesa cultural i

religiosa del barri. Té per objectiu **promoure el coneixement i el treball conjunt entre les diferents religions, cultures i creences** que conviuen al barri del Raval incidint en la millora de la convivència i el respecte mutu, tot treballant a partir de la **promoció d'activitats interreligioses i interculturals**²⁴.

El GIR, amb el suport de la Fundació Tot Raval han impulsat l'elaboració d'un calendari que pretén **apropar a tothom l'àmplia oferta d'esdeveniments i celebracions de caràcter cultural, comunitari i religiós** que, any rere any, es realitzen al barri del Raval de manera **col·lectiva i comunitària**²⁵. A més, juntament amb el calendari *"Eina didàctica per al treball de la intercultural als espais educatius"*²⁶, on a més d'una reflexió sobre la interculturalitat i la diversitat cultural present a la ciutat de Barcelona i al Barri del Raval, **proposa un seguit d'activitats per als diferents nivells educatius**.

Durant l'any 2021, el calendari del Raval ha assenyalat un total de **95 festivitats** que classifica de la següent manera²⁷:

- Religioses: 53
 - ◆ Cristianes: 27
 - ◆ Islàmica: 10
 - ◆ Jueva: 10
 - ◆ Sikh: 5
 - ◆ Budista: 1
- Comunitàries: 13
- Culturals: 27
- Sociopolítiques: 19
- Poble gitano: 2

Aquest calendari contribueix a:

- **Dur a terme un treball comunitari entre les diferents associacions del GIR.** A més, cada any busquen la manera d'implicar altres entitats del barri.
- **Donar visibilitat a les festivitats** que són importants per a les persones que viuen al barri més enllà de les oficials.
- **Visibilitzar la diversitat de tipologia de festivitats a celebrar.** El calendari categoritza les celebracions segons la tipologia (comunitària, cultural, sociopolítica i segons diferents religions). A més, també pot especificar la comunitat que la celebra, recollint o el país, la religió o l'origen ètnic.
- **Incorpora els principis de la interculturalitat en la seva realització:** reconeix la diversitat, fomenta la igualtat i promou el diàleg intercultural

²⁴ El GIR està integrat pel Consell Islàmic de Catalunya, Centre Islàmic "Camí de la Pau", Comunitat Parroquial del Carme, Centro Filipino Tuluyán - San Benito, Associació Intercultural "Diàlegs de Dona", Fundació Benallar, Església Protestant Barcelona Centre, Migra Studium, Associació AMICAL dels Immigrants Marroquins a Catalunya, MACBA, El Mirador de l'Immigrant, Comunitat Jueva, Associació de Dones de Bangladesh i Temple Sikh Gurdwara Guru Darshan Sahib.

²⁵ GIR i Fundació Tot Raval. (2021, gener). [Calendari de celebracions del Raval 2021](#).

²⁶ Grup Interreligió del Raval (GIR) i Fundació Tot Raval. (2020). [Eina didàctica per al treball intercultural als espais educatius](#).

²⁷ Cal tenir present que hi ha festivitats que poden ser classificades de fins a tres maneres diferents

5. Bibliografia

- Ajuntament de Barcelona
 - (2021) [Pla Barcelona Intercultural 2021-2030](#).
 - (2021) BCN Acció Intercultural. (s. d.). [La Festa de les Cultures](#). Recuperat 19 de maig de 2021.
 - (2021, maig). [LA RENDA DE LES LLARS A BARCELONA DISTRIBUCIÓ PER DISTRICTES, BARRIS I SECCIONS CENSALS](#). 2018.
 - (2019, juliol). [LA POBLACIÓ DE BARCELONA](#) Lectura del Padró Municipal d'Habitants a 01/01/2019 Síntesi de resultats.
 - (2015, març). [Estratègia local amb el poble gitano de Barcelona](#).
 - (2021, 3 març). [El Dia de Sant Patrici: una festa que explica la cultura tradicional irlandesa amb trèvols i color verd](#). Cultura Popular.
- Associació intercultural Diàlegs de dona. (s. d.). [Qui som - Associació intercultural Diàlegs de dona](#). Recuperat 28 de maig de 2021.
- Bernal, M. (2011, 7 juny). Javed Mughal: «[Periodista al Pakistan i periodista a Barcelona](#)». *El Periódico*.
- Cuandopasa.com. (s. d.). [Diwali 2021](#) (año nuevo hindú). Recuperat 20 de maig de 2021.
- DROM KOTAR MESTIPEN. (s.d.). [Qui som](#). Recuperat 26 de maig de 2021.
- El panoràmic. (2016). [Barcelona i districtes](#) | El panoràmic.
- Enciclopèdia.cat. (s. d.). [Halloween](#). Recuperat 30 de juny de 2021.
- Estruch, M. (2018, gener). La gran família pakistanesa. [Barcelona Metròpolis](#), 106.
- Fedascat. (s. d.). [Facebook](#). Recuperat 27 de maig de 2021.
- Festacatalunya. (s. d.). [Festes tradicionals - Fires, festes, oci i llocs per visitar](#). Recuperat 12 de maig de 2021.
- Fundación Pluralismo y Convivencia. (2021, 30 juliol). [Acuerdos de cooperación. Pluralismo y convivencia](#).
- Generalitat de Catalunya, Departament d'Ensenyament.
 - (2019). [La interculturalitat en el sistema educatiu de Catalunya](#).
 - (2018, abril). Orientacions sobre el tractament de la igualtat de gènere i la diversitat cultural en el material didàctic. [Orientacions sobre el tractament de la igualtat de gènere i la diversitat cultural en el material didàctic](#)
- Generalitat de Catalunya, Departament de Treball, Afers Socials i Famílies. (2018). [Pla Integral del Poble Gitano a Catalunya \(2017-2020\)](#).
- GIR i Fundació Tot Raval.
 - (2021, gener). [Calendari de celebracions del Raval 2021](#).
 - (2020). [Eina didàctica per al treball intercultural als espais educatius](#).
- Gobierno de España. (s. d.). [Calendarios laborales - Calendarios laborales y de días inhábiles - Atención e información - Inicio](#). Recuperat 18 de maig de 2021.
- Idescat.
 - (2020, 27 gener). Idescat. [Població estrangera a 1 de gener](#). Per districtes. Barcelona.
 - (2020, 27 gener). Idescat. [Població estrangera a 1 de gener](#). Per països.

- [La India Increíble](#). (s. d.). Festival Holi India 2022. Festival Holi India 2022 – Fiesta de los colores en India. Recuperat 17 de maig de 2021.
- Lázaro, A. (2021, 26 febrer). [La hora del té: la costumbre británica por excelencia](#). Bon Vivreur.
- National Geographic. (2019, 19 desembre). [¿Sabes cuál es el origen de las posadas?](#). National Geographic en Español.
- National Geographic. (2020, 19 febrero). [¿Cuál es el origen de Halloween?](#) National Geographic en Español.
- News18. (2021, 23 abril). [English Language Day: Everything You Need to Know About the UN Observance Day](#). News18.
- Parlament de Catalunya. (2019, abril). [CALENDARI DE DIES I SETMANES INTERNACIONALS I MUNDIALS](#).
- Significados.com. (2019, 10 desembre). [10 elementos infaltables en un Altar de Muertos y su significado](#). Significados.
- The Editors of Encyclopaedia Britannica. (2021, 17 març). [St. Patrick's Day](#). Britannica.com.

6. Annex

6.1. Formulari a les AFA federades a l'aFFaC

DADES IDENTIFICATIVES

- Nom de l'AFA
- Població
- Districte on se situa el centre educatiu
- Barri on se situa el centre educatiu
- Persona de contacte
- Correu electrònic
- Telèfon de contacte
- Càrrec a l'AFA

SOBRE LES FESTES CULTURALS DEL CURS 2019/20

1. El centre educatiu ha celebrat festes culturals en temps lectiu?
2. Podeu assenyalar quines?
3. El centre educatiu ha celebrat festes originàries d'altres països?
4. Podeu assenyalar quines?
5. Des de quan el centre celebra festes interculturals?
6. Per què s'organitzen festes interculturals?
7. El centre educatiu contribueix amb iniciatives per implicar a les famílies de cultures diferents?
Quines:
8. Les famílies poden participar en les festes culturals?
9. Com participa l'AFA en aquestes festes?
10. Com més participa?
11. L'AFA ha celebrat festes culturals fora del temps lectiu?
12. Podeu assenyalar quines:
13. L'AFA ha celebrat festes originàries d'altres països?
14. Podeu assenyalar quines?
15. Des de quan l'AFA celebra festes interculturals
16. Per què organitzeu festes de tipus interculturals
17. Si l'AFA contribueix amb iniciatives per implicar a les famílies de cultures diferents, podeu indicar com ho fa?
18. En quins espais celebren festes interculturals?
19. L'AFA participa en activitats culturals impulsades pel barri, districte, ciutat...?
20. En quines activitats?

6.2. Qüestionari a les entitats

1. Nom de l'entitat
2. Nom de la persona que respon
3. Correu electrònic
4. Telf de contacte
5. Quines són les principals festivitats que celebra la teva comunitat?
6. En quines festivitats que se celebren a Barcelona participa la teva comunitat? (Celebracions que passen a la ciutat, més enllà de les que pugui promoure l'Ajuntament)
7. Quines festivitats on vosaltres participeu, també participen centres educatius?
8. Quines festivitats impulsades per vosaltres participen centres educatius?
9. Heu participat en alguna festivitat impulsada per un centre educatiu o AFA?
10. Quines són les festivitats que creus s'haurien de celebrar en els centres educatius?
11. Quines festivitats s'haurien de celebrar per a que Barcelona esdevingués realment intercultural?
12. Comentaris o aportacions

Amb la col·laboració de:

**Ajuntament
de Barcelona**